

Nr 3

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av motion angående sjukpenningförsäkringen för vissa ensamstående.

I motionen 1971: 705 av herr *Eriksson* i Arvika behandlas de villkor som gäller för tillhörighet till den s. k. hemmamekeförsäkringen. Den som inte längre uppfyller dessa villkor avförs från sjukpenningförsäkringen (nollklassas). Detta gäller enligt motionären änkor utan hemmavarande barn under 16 år eller ensamstående med barn, som överskrider 16-årsgränsen. Motionären framhåller det som socialt otillfredsställande att det allmänna försäkringsskyddet upphör i sådana fall.

Motionären hemställer »att riksdagen begär skyndsamt förslag till lösning av den i motionen behandlade frågan om sjukpenningförsäkring till vissa ensamstående.»

Gällande bestämmelser

Den *obligatoriska sjukpenningförsäkringen* omfattar dels försäkrad, vars arbetsinkomst uppgår till minst 1 800 kronor per år, dels försäkrad, vars årliga arbetsinkomst visserligen understiger nämnda belopp men som faller under reglerna i 3 kap. lagen om allmän försäkring för tillhörighet till den s. k. hemmamekeförsäkringen. Dessa regler, som tidigare avsåg enbart s. k. hemmafruar, gäller fr. o. m. den 1 januari 1971 även manliga försäkrade. Reglerna innebär att försäkrad, som ej fyllt 67 år och vars årliga arbetsinkomst ej uppgår till 1 800 kronor, skall placeras i sjukpenningklass 1, där sjukpenningen (= grundsjukpenningen) utgör 6 kronor per dag, under förutsättning antingen att den försäkrade är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller, i annat fall, att den försäkrade stadigvarande sammanbor med barn under 16 år till honom eller hans make eller med någon, med vilken den försäkrade varit gift eller har eller har haft barn. Försäkrad, som ej längre uppfyller de angivna villkoren för tillhörighet till hemmamekeförsäkringen (och som ej heller har förvärvsinkomst om minst 1 800 kronor) skall ej vidare omfattas av sjukpenningförsäkringen. Han avförs från försäkringen vid månadsskiftet närmast efter det anledning till ändringen uppkommit eller, i fall av makes död, vid fjärde månadsskiftet efter dödsfallet.

Till hemmamekeförsäkringen anknyter en *frivillig sjukpenningförsäkring* enligt bestämmelserna i 21 kap. lagen om allmän försäkring och

kungörelsen om frivillig sjukpenningförsäkring hos allmän försäkringskassa. Dessa bestämmelser innebär väsentligen att försäkrad som omfattas av hemmamakeförsäkringen – eller som skulle ha tillhört denna om inte hans inkomster utgjort hinder härför – kan teckna sig för ett sjukpenningtillägg om lägst 1 krona och högst 9 kronor per dag, så att den sammanlagda sjukpenningen blir högst 15 kronor per dag. Den som avförs från hemmamakeförsäkringen förlorar rätten till fortsatt frivillig sjukpenningförsäkring.

Den 31 december 1969 omfattade den dåvarande hemmafruförsäkringen i runt tal 900 000 kvinnor medan antalet frivilligt sjukpenningförsäkrade kvinnor – inklusive de som ej omfattades av hemmafruförsäkringen – uppgick till cirka 195 000.

Tidigare riksdagsbehandling

Hemmafruförsäkringen omfattade då sjukförsäkringslagen trädde i kraft endast sådana icke förvärvsarbetande kvinnor som var gifta och sammanlevde med sin man. Genom lagändringar åren 1955, 1960 och 1962 utvidgades personkretsen för hemmafruförsäkringen till sin nuvarande omfattning.

Krav på ändring av det villkor för tillhörighet till hemmafruförsäkringen som hänför sig till barnets ålder (sextonårsgränsen) har väckts i motioner åren 1962 och 1966 (2LU 1962: 27, 1966: 47). Motionerna föranledde ingen åtgärd, men sistnämnda år uttalade utskottet att om det blev aktuellt med en mera allmän omprövning av sextonårsgränsen så förutsatte utskottet att även den ifrågavarande regeln skulle övervägas.

Vid 1968 års riksdag väcktes motioner med yrkande att den frivilliga sjukpenningförsäkringen skulle utsträckas till att omfatta vissa ytterligare grupper, bl. a. kvinnor som tidigare inbegripits under hemmafruförsäkringen men som inte längre uppfyllde villkoren för denna på grund av makes död eller på grund av att hemmavarande barn uppnått 16 års ålder. *Andra lagutskottet* anförde i sitt av riksdagen godkända *utlåtande nr 49* bl. a. att önskemålet om översyn av sjukpenningreglerna delvis torde bli tillgodosett genom det utredningsarbete som pågick inom familjepolitiska kommittén. Enligt utskottet fanns det anledning antaga att kommittén bl. a. skulle komma att pröva sextonårsgränsens betydelse inom sjukpenningförsäkringen. Även för övriga i motionerna berörda grupper – kvinnor som ej längre uppfyllde villkoren för hemmafruförsäkring på grund av makes död och hemmadöttrar vars åldriga anhöriga avlidit – borde enligt utskottets mening möjligheten att teckna frivillig sjukpenningförsäkring bli föremål för utredning.

Riksdagen begärde i enlighet med utskottets hemställan att frågan om vidgad möjlighet att teckna frivillig sjukpenningförsäkring skulle bli föremål för utredning i enlighet med vad utskottet anförde. Kungl. Maj:t överlämnade sedermera frågan till *familjepolitiska kommittén*.

I motioner till 1969 års riksdag hemställdes om utredning av frågan om utsträckning av hemmafruförsäkringen till att omfatta även änkor och frånskilda utan minderåriga barn samt kvinnor med barn som överskridit sextonårsgränsen. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 29 hänvisade *andra lagutskottet* till att ifrågavarande problem redan var föremål för utredning inom familjepolitiska kommittén och uttalade, att det inte fanns anledning för riksdagen att ta något initiativ i frågan.

Utskottet

Den obligatoriska sjukpenningförsäkringen för den som är inskriven vid allmän försäkringskassa omfattar dels försäkrad som har inkomst av förvärvsarbete uppgående till minst 1 800 kronor om året, dels – enligt reglerna för den s. k. hemmakeförsäkringen – försäkrad upp till 67 års ålder vars inkomst visserligen understiger nämnda belopp men som stadigvarande sammanbor med make eller därmed jämställd person eller med barn under 16 år. Som komplement till den obligatoriska sjukpenningförsäkringen finns en frivillig sådan, som är avsedd i huvudsak för hemmakeförsäkrade och studerande. Den som inte längre uppfyller villkoren för tillhörighet till hemmakeförsäkringen avförs från denna och förlorar därmed också rätten till fortsatt frivillig sjukpenningförsäkring.

I förevarande motion framhålls att bestämmelserna om hemmakeförsäkringen bl. a. medför att änkor utan hemmakevarande barn under 16 år eller att annan ensamstående med barn, som överskrider sextonårsgränsen, inte längre får kvarstå i sjukpenningsförsäkringen. Motionären anser det socialt otillfredsställande att det allmänna försäkrings-skyddet upphör i sådana fall och hemställer, att riksdagen begär skyndsamt förslag till lösning av frågan.

Riksdagen har tidigare och senast år 1969 haft att ta ställning till motioner med krav på utvidgning av ifrågavarande försäkring till att omfatta även de av motionären angivna grupperna. Sistnämnda år avslögs motionerna på hemställan av andra lagutskottet, som i sitt utlåtande uttalade bl. a. att frågan redan var föremål för utredning inom familjepolitiska kommittén. Enligt vad utskottet inhämtat avser kommittén att lägga fram sitt slutbetänkande under slutet av år 1971. I avvaktan härpå finns enligt utskottets mening inte anledning för riksdagen att nu ta något initiativ i frågan.

Utskottet hemställer

att motionen 1971: 705 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 februari 1971

På socialförsäkringsutskottets vägnar

TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herrar Lundberg (s), Jonsson i Mora (fp), Fredriksson (s), Ringaby (m), Magnusson i Nennesholm (c), Karlsson i Ronneby (s), Mundebo (fp), fru Håvik (s), herr Nordberg (s), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s)*, Andersson i Nybro (c)*, Adolfsson (m)*, Signell (s) och Olsson i Stockholm (vpk).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.